

Сутності бібліографічних записів.

За матеріалами Звіту дослідницької групи IFLA з Функціональних вимог до бібліографічних записів (FRBR).

Бруй О.М.

Наукова бібліотека Національного Університету «Києво-Могилянська академія», Київ, Україна

У статті розповідається про передумови, сферу дії, завдання й методику та методологію дослідження функціональних вимог до бібліографічних записів, яке проводилося дослідницькою групою IFLA. Подано структуру Звіту дослідницької групи IFLA із FRBR. Детально розкрито третій та четвертий розділи Звіту, в яких визначено та проаналізовано сутності бібліографічних записів.

The article deals with the background, scope, tasks, methods and methodology of the Functional Requirements for Bibliographic Records Research (FRBR), that has been executed by the IFLA Study Group on FRBR. The third and fourth sections of the FRBR Final Report (Entities and Attributes of Entities) are given in details.

Функціональні вимоги до бібліографічних записів (*Functional Requirements for Bibliographic Records – FRBR*) – це рекомендації, розроблені для реструктуризації баз даних каталогів. Така реструктуризація має на меті відображення концептуальної структури інформаційних ресурсів у бібліографічних базах даних. *FRBR* використовує модель метаданих «сутність-зв'язок» для інформаційних об'єктів. *Модель FRBR*, яку було розроблено у 1992-1995 роках групою IFLA із дослідження функціональних вимог до бібліографічних записів, є моделлю зв'язків *сутностей* як узагальненого подання бібліографічного середовища.

ПЕРЕДУМОВИ та ПРИЧИНИ

Що ж стало передумовами роботи над *FRBR*, чим зумовлена необхідність розробки та запровадження *моделі FRBR*.

По-перше. Активний розвиток та фундаментальний перегляд теорії та практики каталогізації. Зокрема, на міжнародному рівні, робота у цьому напрямку проводиться *Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та інституцій (IFLA)*. Важливим результатом такої роботи стали принципи каталогізації, що були узгоджені на міжнародній конференції у Парижі у 1961 році, так звані *Паризькі принципи*. У 1969 році у Копенгагені на *Міжнародній зустрічі експертів із каталогізації* були проголошені домовленості про запровадження міжнародних стандартів для форми та змісту бібліографічних описів. Першим таким стандартом став *Міжнародний стандарт бібліографічного опису для монографічних публікацій (International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications)*, розроблений у 1971 році. Далі розпочалась активна робота над переглядом й усталенням нових каталогізаційних принципів та правил як міжнародних, так і національних. Так, наприклад, у 1977 році був уже надрукований *Загальний міжнародний стандартний бібліографічний опис (ISBD (G))*, а у 1978 році було переглянуто *Англо-американські правила каталогізації (Anglo-American Cataloging Rules)* і т.д.

По-друге. Значні зміни самого середовища, в якому діяли принципи та стандарти каталогізації:

- Виникнення та розвиток автоматизованих систем для створення та обробки бібліографічних даних, що зумовило перехід традиційних карткових каталогів у електронну форму.
- Виникнення та розвиток великих бібліографічних баз даних як національного, так і міжнародного рівня (наприклад, OCLC). Записи до цих баз вносяться та використовуються тисячами бібліотек, які беруть участь у корпоративних програмах із каталогізації. Основним завданням таких корпоративних програм є зменшення каталогізаційних витрат шляхом мінімізації повторної каталогізації: бібліографічний

запис на матеріал робиться лише один раз однією бібліотекою, а решта бібліотек запозичують його до своїх каталогів.

- Виникли нагальні потреби в адаптації каталогізаційних правил та практик, та їх погодженні зі змінами, що стали результатом появи нових форм електронного видання та мережевого доступу до інформаційних ресурсів.
- Вагомішим стає необхідність більш ефективно реагувати на зростаючу кількість очікувань та потреб користувачів.
- Постійно зростає кількість нових видань, і щоб не відставати у поданні інформації про них у бібліотечних каталогах, бібліотеки намагаються спрощувати каталогізаційний процес і робити каталогізацію «мінімального рівня».

Усі ці зміни стали лейтмотивом *Стокгольмського семінару щодо бібліографічних записів (1990 рік)*. Учасники обговорювали економічні реалії, що з ними стикнулися бібліотеки та бібліотечні потреби зменшити витрати на каталогізацію. Було зазначено важливість врахування потреби користувачів та ефективного розширювання спектру засобів задоволення потреб користувачів щодо різних типів матеріалів та різних значень, у яких використовуються бібліографічні записи. Також було визнано, що продовження тенденції стискання бібліографічного запису до «мінімального рівня» каталогізації вимагає ретельного перегляду зв'язків між окремими елементами даних у записі та потребами користувачів. Окрім того, зазначалося, що у цьому контексті діяльність корпоративних каталогізаційних програм і національних, і міжнародних, вимагає узгодженого стандарту «базового» чи «основного» рівня запису. На Стокгольмському семінарі було прийнято дев'ять резолюцій, однією з яких було започаткування проекту дослідження із визначення **функціональних вимог до бібліографічних записів**.

МЕТА та ЗАВДАННЯ

Згодом у регламентуючому документі «*Повноваження FRBR*» (*Terms of Reference for FRBR*) було визначено мету та завдання цього дослідження.

Мета дослідження – чітко й у певних термінах установити функції бібліографічного запису залежно від різних носіїв, використання та потреб користувачів. Дослідження охоплює увесь спектр функцій бібліографічного запису в його найширшому значенні, тобто, не лише елементи опису, але й точки доступу (ім'я, назва, предмет і т.п.), інші «організаційні» елементи, наприклад, класифікація, і т.п. та анотації.

Завдання дослідження:

- Розробити чітко визначену, структуровану модель (схему) для того, щоб пов'язати дані, подані в бібліографічних записах із потребами користувачів.
- Розробити рекомендації базового рівня функціональності записів, створених національними бібліографічними агенціями. Метою створення таких рекомендацій базового рівня національного бібліографічного запису є узгодження стандарту запису базового рівня, якому будуть слідувати національні бібліографічні агенції, з користувацькими потребами, коли зменшення каталогізаційних витрат досягається шляхом створення записів меншого ніж повний рівень, але в той же час є гарантія, що всі записи, створені національними бібліографічними агенціями відповідають основним потребам користувачів.

Повноваження дослідження було затверджено *Постійним комітетом секції з каталогізації IFLA* у вересні 1992 року на *Конференції IFLA* у Нью-Делі. До дослідницької групи увійшли члени *Секції з каталогізації та Секції з класифікації та індексування IFLA*. У 2003 році Робоча група була трансформована в *Групу з перегляду FRBR*. Уже в 1997 році, після розширеного обговорення, дослідницькою групою було представлено проект дослідження. Керівник групи Олівія Медісон (Ms. Olivia Madison) на *63 Генеральній конференції IFLA* у Копенгагені подала *Постійному комітету секції з каталогізації IFLA* звіт FRBR.

Звіт представлено на веб-сайті IFLA (<http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/index.htm>). Там розміщено текст звіту 1998 року, доповнення до нього та текст звіту з доповненнями та

додатками версії 2008 року. Також на сайті розміщено переклади звіту 16 мовами (китайською, хорватською, чеською, французькою, німецькою, угорською, італійською, японською, корейською, латвійською, норвезькою, румунською, сербською, словенською, іспанською, шведською). Переклади звіту ще трьома мовами перебувають у процесі роботи (португальською, російською та в'єтнамською) (<http://www.ifla.org/VII/s13/wgfrbr/finalreport.htm>). *Робочою групою з FRBR* також був розроблений дискусійний лист FRBR, який доступний на сайті IFLA (<http://www.ifla.org/VII/s13/wgfrbr/listserv.htm>).

СТРУКТУРА ЗВІТУ

Звіт складається із семи розділів, додатку та покажчика:

- Вступ;
- Завдання, сфера дії та методологія дослідження;
- Сутності;
- Атрибути;
- Взаємозв'язки;
- Користувацькі завдання;
- Базові вимоги до національних бібліографічних записів;
- Додаток;
- Алфавітний термінологічний покажчик.

СФЕРА ДІЇ та МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вище вже було представлено передумови та причини дослідження **функціональних вимог до бібліографічних записів**. Далі розглянемо розділи звіту, що стосуються завдань, сфери дії та методології дослідження, а також *сутностей* бібліографічного запису та їх *атрибутів*.

Перш за все, зупинимося на визначених у звіті **підході та методах**, які застосовувалися у дослідженні.

У процесі дослідження необхідно було розробити структуру, яка ідентифікує та точно визначає об'єкти, а точніше *сутності* інтересу користувачів бібліографічних записів, атрибути кожної *сутності* та типи взаємозв'язків між сутностями. Необхідно було розробити концептуальну модель, яка б використовувалась як базова для зв'язку характерних атрибутів та взаємозв'язків (відображених у записі як окремі елементи даних) із різними завданнями, які виконує користувач, коли звертається до бібліографічних записів. При цьому було використано **метод сфокусованості на користувачі**, щоб проаналізувати вимоги до даних, внесених у запис, із позиції того, як вони можуть використовуватися користувачем на шляху, який він планує (передбачає) та здійснює, щоб знайти інформацію у бібліографічному записі та потім цю інформацію використати.

Сфера дії дослідження. За результатами цього дослідження, *бібліографічний запис* визначено як *сукупність даних*, що пов'язані з *сутностями*, описаними в бібліотечних каталогах та національних бібліографіях.

До цієї сукупності даних, тобто до бібліографічного запису, належать:

- Елементи даних опису, визначені ISBD;
- Елементи даних, що використовуються в заголовках осіб, організацій, назв і предметів; які функціонують як механізм збереження даних чи індексовані введення;
- Інші елементи даних, що використовуються для організації записів, такі як класифікаційні номери, анотації (реферати чи резюме);
- Спеціальні дані про примірники в бібліотечних колекціях, такі як інвентарні номери та шифри.

Дані, що пов'язані з особами, організаціями, назвами та предметами аналізувалися лише щодо їхньої функції як заголовків чи індексованих введень у бібліографічних записах. Не аналізувалися додаткові дані, пов'язані з особами, організаціями, роботами та предметами, які типово подаються лише в авторитетних записах. У дослідженні зазначається необхідність

здійснення аналізу розширеного рівня для розробки повної концептуальної моделі. Таке розуміння зумовило створення у 2005 році *Робочої групи з функціональних вимог до предметних авторитетних записів (FRSAR)* (<http://www.ifla.org/VII/s29/wgfrsar.htm>).

У дослідженні розглянуто: різні *типи матеріалів* (текстових, музичних, картографічних, аудіовізуальних, графічних та трьохвимірних), весь діапазон *фізичних носіїв*, описаних в бібліографічних записах (папір, фільм, магнітна стрічка тощо), усі *формати* (книжки, серіальні видання і т.д.) і відображаються усі *методи записування інформації* (аналогові, акустичні, електричні, цифрові, оптичні тощо).

Як **користувачі** бібліографічних записів розглядалися не лише користувачі (у загальному розумінні) та співробітники бібліотек, але й окремі групи, як то студенти, дослідники, видавці, книготорговці та книгорозповсюдники, провайдери (постачальники) та користувачі інформаційних систем інших, ніж бібліотечні. Крім того, до уваги брався широкий діапазон використання бібліографічних записів як усередині, так і за межами бібліотечного середовища: у контексті закупівлі та комплектування, каталогізації, управління ресурсами, книговидачі та міжбібліотечного абонементу, зберігання, довідкового та інформаційного пошуку тощо. Саме тому, атрибути та взаємозв'язки, визначені у дослідженні, відображають всю широту використання бібліографічної інформації, а також і зміст, і форму матеріалів, описаних у бібліографічних записах, бо і зміст, і форма є важливими для користувачів.

У контексті таких застосувань, користувачі можуть послуговуватись **бібліографічними записами за різним призначенням**:

- Визначити інформаційні ресурси за конкретним предметом чи конкретною особою у певному «середовищі» (у сукупності доступних інформаційних ресурсів, серед виданих в окремій країні, у тих, що знаходяться в окремій бібліотеці тощо);
- Перевірити наявність та/або доступність окремого документа за певним призначенням (придбати, взяти чи дати в тимчасове користування);
- Визначити джерело чи джерела, звідки документ може бути отриманий та умови його доступності;
- Визначати чи запис вже існує та до нього можна додати примірники, чи треба створювати новий запис;
- Відслідковувати примірник, як він рухається через різні процеси (наприклад, переплетення періодики чи спеціальна обробка рідкісних видань для кращого збереження);
- Визначити, чи примірник може видаватися або надсилатися за міжбібліотечним абонементом;
- Відібрати документ чи групу документів для задоволення певних інформаційних потреб користувачів;
- Визначити фізичні вимоги для використання примірника, що пов'язані з можливостями користувача чи спеціальними вимогами до обладнання для відтворення, до комп'ютера та ін.

За результатами цього дослідження, функціональні вимоги до бібліографічних записів визначаються у взаємозв'язках із наступними **завданнями, які ставлять перед собою користувачі**, коли здійснюють пошук та використовують бібліографічні бази даних:

- Знайти матеріали, які відповідають певним пошуковим критеріям користувачів (наприклад, пошук усіх документів за певним предметом чи пошук конкретного запису, аудіо або відео, випущеного під певною назвою);
- Ідентифікувати *сутності* (наприклад, підтвердження того, що документ, описаний у записі, відповідає документу, який шукає користувач чи розрізнити два тексти або записи, аудіо/відео, що мають однакову назву);
- Відібрати *сутність*, що відповідає потребам користувачів (наприклад, відбір тексту мовою, яку користувач розуміє чи вибір версії комп'ютерної програми, яка сумісна з обладнанням та операційною системою, що є у розпорядженні користувача);

- Замовити придбання чи доступ до описаної сутності (наприклад, замовлення на видачу примірника книжки з бібліотечної колекції чи віддалений доступ до онлайнного електронного документу).

Методологія, використана у цьому дослідженні базується на *техніці аналізу сутностей*, які використовувались у розробці концептуальних моделей для пов'язаних систем баз даних. Хоча дослідження безпосередньо і не мало на меті стати базою для моделі бібліографічних баз даних, однак *техніка аналізу сутностей* була обрана як база для методології, бо саме така техніка забезпечує структурований підхід до аналізу вимог до даних, що було чітко визначено у повноваженнях цього дослідження. На початку, виокремлюються *сутності*, що є ключовими об'єктами інтересу користувачів бібліографічних записів. Далі визначаються особливості та *атрибути*, пов'язані з кожною *сутністю* та *взаємозв'язки* між *сутностями*, які є найбільш важливими для користувачів при формулюванні бібліографічних пошуків, інтерпретуванні результатів цих пошуків і "навігаційного" середовища *сутностей*, описаних у бібліографічних записах. Розроблена модель є всебічною щодо області застосування, але неповною щодо елементів *сутностей*, *атрибутів* та *взаємозв'язків*, визначених у моделі. Модель діє на концептуальному рівні, але не подає аналіз рівня повністю розробленої моделі даних.

Структура «сутність-зв'язок», отримана з аналізу *сутностей*, *атрибутів* і *зв'язків*, використовується як конструкція для оцінювання релевантності кожного *атрибута* та *зв'язку* із завданнями, поставленими користувачами бібліографічних даних. Кожен атрибут та зв'язок відображений для чотирьох основних завдань користувачів, визначених дослідженням. Релевантні значення призначені для кожного *атрибута* та *зв'язку* зі специфічним посиланням до сформульованого завдання та *сутності*, що є об'єктом користувацького інтересу.

Структура «сутність-зв'язок» та відображення атрибутів і взаємозв'язків для завдань користувачів використовуються як основа для рекомендацій функціональності записів базового рівня, створених національними бібліографічними агенціями. Ці рекомендації сфокусовані на користувацьких завданнях, підтримка та задоволення яких, визначені як пріоритетні для національного бібліографічного запису.

Техніка аналізу «сутність-зв'язок» і домовленості для графічного подання, що використовуються в дослідженні, значною мірою базуються на методології, розробленій Джеймсом Мартіном (James Martin) і описаній у його книзі *Методологія стратегічного планування даних (Strategic Data-Planning Methodologies)*. Крім того для формування методології дослідження були також використані роботи: Г. Сімсіона (Graeme Simsion) *Основи моделювання даних (Data Modeling Essentials)*, Р. Перкінсона (Richard Perkinsons) *Аналіз даних: ключ до проектування бази даних (Data Analysis: the Key to Data Base Design)* і Р. Елмасрі (Ramez Elmasri) та Ш. Наванса (Shamkant Navanthe) *Основи систем баз даних (Fundamentals of Database Systems)*. Основними джерелами, що використовувалися при аналізі були: *сім'я Міжнародних стандартів бібліографічного опису (International Standard Bibliographic Descriptions (ISBDs))*, *Рекомендації для авторитетних введень та введень посилань (Guidelines for Authority and Reference Entries (GARE))* та *Посібник з UNIMARC (UNIMARC Manual)*. Додатково використовувалися й інші джерела, такі як *Категорії для опису мистецьких творів, розроблені Робочою групою з інформації в галузі мистецтва (AITF Categories for the Description of Works of Art)*.

СУТНОСТІ та АТРИБУТИ СУТНОСТЕЙ

У третьому розділі звіту описані *сутності* бібліографічного запису. *Сутності* представляють ключові об'єкти, які цікавлять користувачів бібліографічних даних. Їх можна поділити на 3 групи:

- **I група** - продукти інтелектуальної чи мистецької творчості, що називаються або описуються у бібліографічних записах: *робота (work)*, *вираження (expression)*, *прояв (manifestation)*, *примірник (item)*;

- **II група** - *сутності* відповідальності за інтелектуальний чи мистецький зміст, фізичне виробництво та розповсюдження таких продуктів: **особа** (*person*) та **організація** (*corporate body*);
- **III група** складається із набору *сутностей*, які є предметами інтелектуальної чи мистецької творчості: **поняття** (*concepts*), **об'єкти** (*objects*), **події** (*events*), **місця** (*places*) та будь-які *сутності* першої та другої групи.

У четвертому розділі звіту описані **атрибути** *сутностей* бібліографічного запису.

Кожна із *сутностей*, визначених у моделі, асоціюється з набором особливостей чи **атрибутів**, що слугують засобами, за допомогою яких користувачі формулюють свої запити та інтерпретують результати розшуків інформації щодо якоїсь *сутності*. У моделі FRBR **атрибути** поділяються на дві широкі категорії: **атрибути**, що є вродженими, невід'ємними від *сутності* та ті, що призначені ззовні.

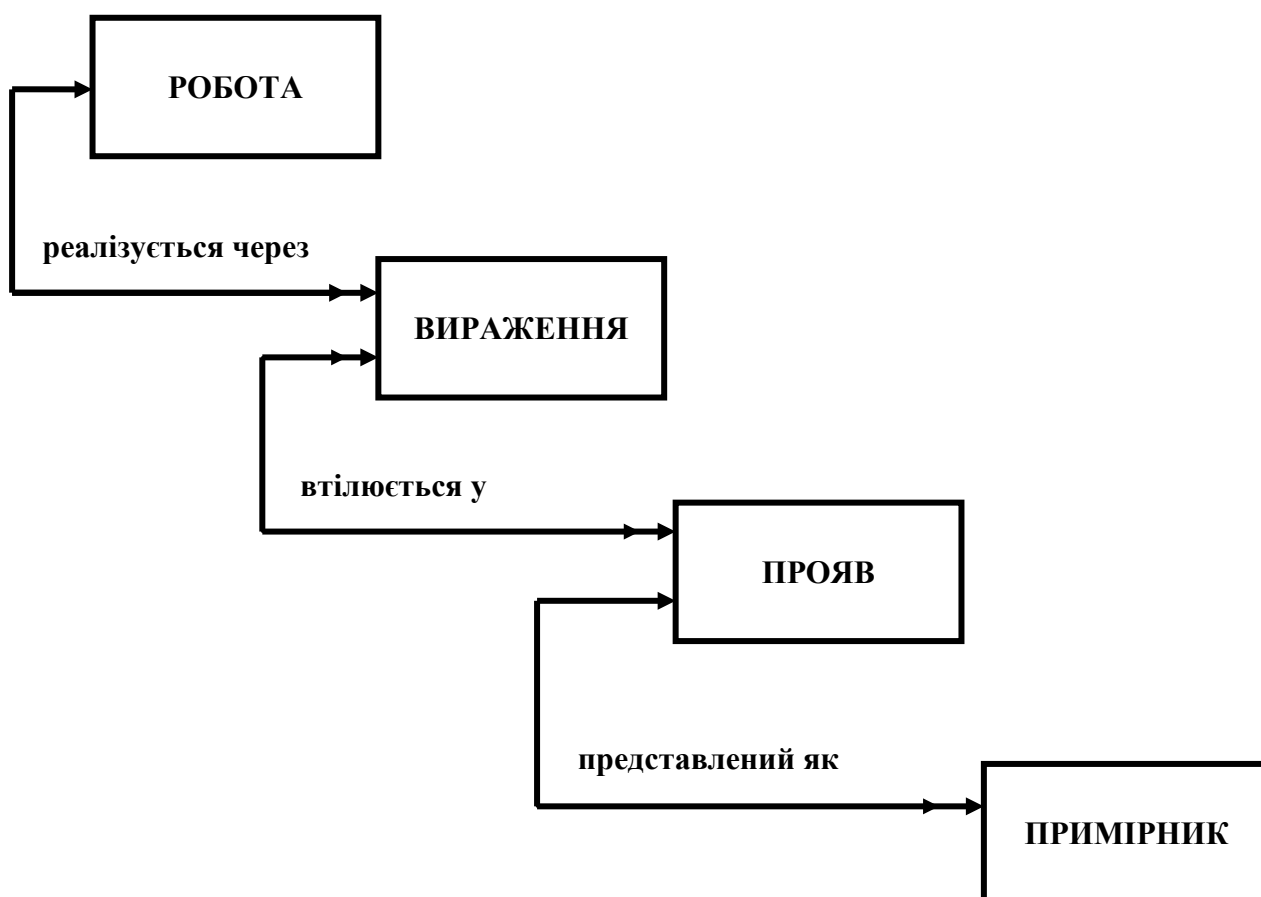
- **I категорія** включає фізичні особливості (наприклад, фізичний носій та розміри об'єкта) та особливості, що можуть бути охарактеризовані як інформація маркування (наприклад, відомості представлені на титульній сторінці, корінці чи контейнері).
- **II категорія** включає призначені ідентифікатори для *сутності* (наприклад, стандартні номери чи класифікаційний індекс) і контекстну інформацію (наприклад, політичний контекст, у якому була задумана робота).

Атрибути, що є невід'ємними від *сутності*, зазвичай, визначаються дослідженням самої *сутності*, ті, що призначені ззовні, часто потребують посилань на зовнішні джерела.

Нижче представлено короткі описи *сутностей* кожної групи зі схемами, на яких зображені взаємозв'язки між цими *сутностями* та **атрибути** цих *сутностей*.

Сутності I групи: робота, вираження, прояв, примірник.

Сутності I групи представляють **різні аспекти читачьких інтересів** щодо продуктів інтелектуальної та мистецької творчості. З одного боку, *сутності* визначені як **робота** (окремий інтелектуальний чи мистецький твір) та **вираження** (інтелектуальна чи мистецька реалізація *роботи*) відображають інтелектуальний чи мистецький зміст. *Сутності* визначені як **прояв** (фізичне втілення *вираження роботи*) та **примірник** (одиничний екземпляр *прояву*), з іншого боку, відображають фізичну форму.

Взаємозв'язки, подані на *схемі* ілюструють, що **робота** може бути реалізована через одне чи більше **виражень** (що відображено на схемі подвійною лінією, яка іде від **роботи** до **вираження**). **Вираження**, з іншого боку, є реалізацією однієї й тільки однієї **роботи** (що відображено на схемі одинарною лінією, що іде від **вираження** до **роботи**). **Вираження** може бути втілене в один чи більше **проявів**, а **прояв** може втілювати одне чи більше **виражень**. **Прояв** може бути представлений одним чи більше **примірниками**, але **примірник** може представляти лише один **прояв**.

Сутності II групи: особа та організація.

Сутності другої групи представляють **відповідальність** за інтелектуальний чи мистецький зміст, фізичне виготовлення і розповсюдження *сутностей*, які належать до першої групи. До сутностей другої групи належать **особа** (окремий індивід) та **організація** (інституція чи група окремих індивідуумів та/або організацій).

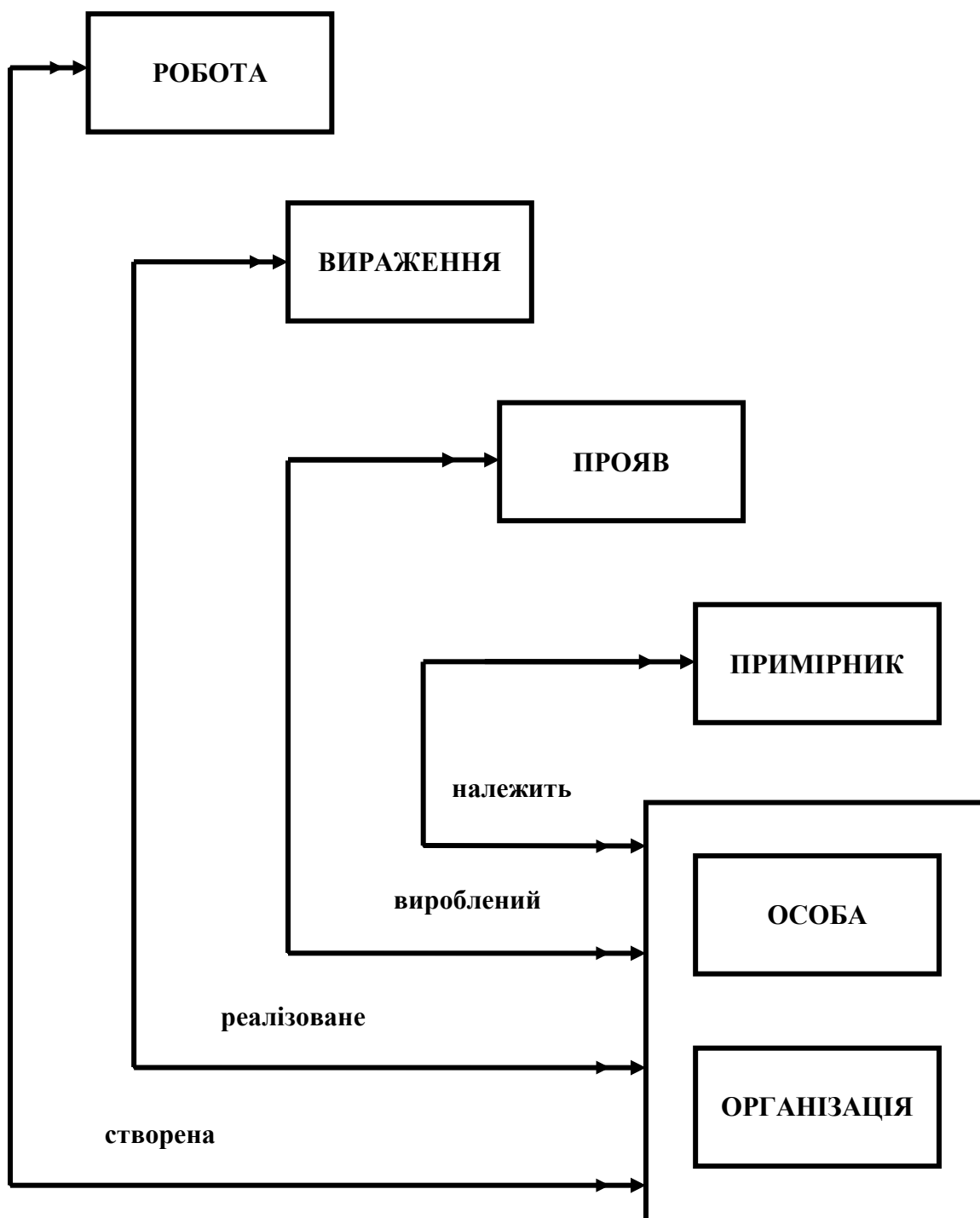

Схема представляє тип взаємозв'язків «відповідальність», що існують між *сутностями* другої та першої групи. **Робота** може бути створена однією чи більше *особами* та/або однією чи більше *організаціями*. І навпаки, *особа* чи *організація* може створити одну чи більше *робіт*. **Вираження** може бути втілене однією чи більше *особами* та/чи *організаціями*, *особа* чи *організація* може реалізувати одне чи більше *виражень*. **Прояв** може бути вироблений однією чи більше *особами* та/чи *організаціями*, а *особа* чи *організація* може виробити один чи більше *проявів*. **Примірник** може належати одній чи більше *особам* та/чи *організаціям*, а *особа* чи *організація* може володіти одним чи більше *примірниками*.

Сутності III групи: поняття, об'єкт, подія, місце.

Третя група складається з набору *сутностей*, які є **предметами** інтелектуальної чи мистецької творчості. А саме: **поняття** (абстрактне поняття чи ідея), **об'єкт** (матеріальна річ), **подія** (захід, акція чи випадок) та **місце** (розміщення, розташування).

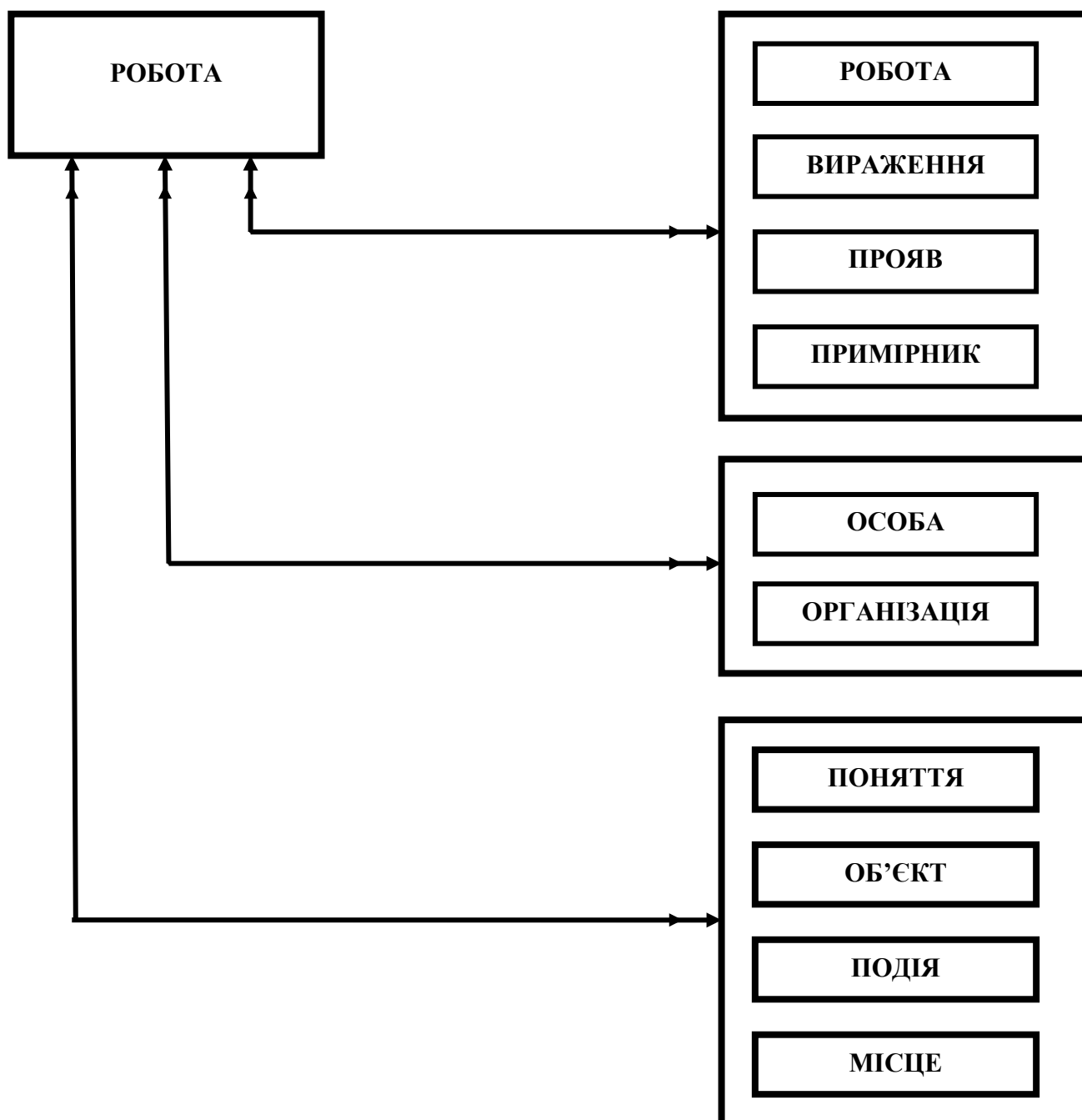

Схема представляє взаємозв'язки між *сутностями* третьої групи та *сутністю* першої групи **робота**. **Робота** може мати своїм предметом одне чи більше **понять, об'єктів, подій** та/чи **місце**. І навпаки, **поняття, об'єкт, подія** та/чи **місце** можуть бути предметом однієї чи більше **робіт**. На схемі також представлені «предметні» взаємозв'язки між **роботою** та *сутностями* першої та другої групи. **Робота** може мати своїм предметом одну чи більше **роботу, вираження, прояв, примірник, особу** та/чи **організацію**.

Тепер детальніше про кожну із сутностей.

РОБОТА

Сутність «робота» – це окремий інтелектуальний чи мистецький твір. **Робота** є абстрактною *сутністю*, а одиничний матеріальний об'єкт не може трактуватися як **робота**. Ми розпізнаємо **роботу** через індивідуальні реалізації чи **вираження роботи**. Але сама **робота** існує лише в уніфікованості змісту поміж та в числі варіативних **виражень роботи**. Коли ми говоримо про *Гомерову Іліаду* як **роботу**, то нашим опорним пунктом є не уривок чи текст **роботи**, а інтелектуальний твір, що знаходиться поза всіма варіативними **вираженнями роботи**. Тому поняття **робота** є абстрактним, і складно визначити точні межі для цієї *сутності*. Поняття про те, що складає **роботу** і де знаходиться лінія розмежування між **роботою** та чимось іншим може розглядатися по-різному, залежно від тієї чи іншої культури. Відповідно, бібліографічні домовленості встановлені різними культурами чи національними групами можуть відрізнятися термінами критеріїв, які використовуються щоб розмежувати **роботу** і щось інше.

У дослідженні варіанти текстів, об'єднані різними виданнями (редакціями), переглянутими чи поновленими відносно раніших текстів, розглядаються просто як різні **вираження** тієї самої **роботи** (тобто, варіантні тексти не розглядаються як окремі **роботи**). Так само, короткі виклади чи розширення існуючих текстів, додатки частин або акомпанемент до музичних композицій є різними **вираженнями** тієї самої оригінальної **роботи**.

Робота-1 – *Енеїда* Івана Котляревського.

Вираження-1 Текст першого видання

Вираження-2 Текст другого видання

Вираження 3 Текст третього видання

....

Робота-1 – *Обличчя зі шрамом (Scarface)* – кінофільм Брайана Де Пальми

Вираження-1 Оригінальна версія англійською мовою

Вираження-2 Оригінал із доданими субтитрами французькою мовою

....

АЛЕ, коли модифікація **роботи** зумовлює значну зміну інтелектуальної чи мистецької творчості, то такий результат розглядається як нова **робота**. Наприклад, перекази, адаптації для дітей, пародії, музичні варіації на тему, вільні аранжування музичних композицій представляють нові **роботи**. Так само, нові **роботи** представляють переробки з однієї літературної чи мистецької форми в іншу, наприклад, постановки, перенесення з одного носія графічного мистецтва на інший і т.п.

Робота-1 *Ромео та Джульєта (Romeo and Juliet)* Уільяма Шекспіра

Робота-2 Кінофільм Франко Дзеффірелі – *Ромео та Джульєта (Romeo and Juliet)*

Робота-3 Кінофільм База Лурмана – *Ромео та Джульєта (Romeo + Juliet)*

....

Визначення **роботи** як *сутності* дає нам змогу назвати та позначити взаємозв'язки до абстрактного інтелектуального чи мистецького твору, які охоплюють всі окремі **вираження** цієї **роботи**. Таким чином, коли ми описуємо літературно-критичну **роботу** Гомерової *Іліади*, ми можемо пов'язати критичну **роботу** з **роботою**, яка трактується як її предмет. Тобто, ми можемо визначити, що предметом критичної **роботи** є абстракція, яку ми знаємо як *Іліаду*, а не специфічне **вираження** цієї **роботи**.

Визначення **роботи** як *сутності* також дає нам можливість установити непрямі взаємозв'язки між **вираженнями** однієї й тієї самої **роботи** у випадках, де ми не можемо описати прямі взаємозв'язки між окремими **вираженнями**. Наприклад, може існувати багато перекладів **роботи** (наприклад, *Отелло (Otello)* Уільяма Шекспіра), і не завжди можливо чи необхідно точно визначити текст, який слугував базовим для подальших перекладів. У цьому випадку, ми не описуємо прямий взаємозв'язок між окремими **вираженнями роботи** (між перекладом і текстом чи текстами на яких базується переклад), але ми пов'язуємо ці й інші тексти та переклади **роботи** непрямыми способами, пов'язуючи кожен з них із *сутністю*, яку ми називаємо **робота**.

Коли ми пов'язуємо **вираження роботи** непрямым шляхом, тобто, пов'язуванням кожного **вираження** з **роботою**, що реалізована в них, то часто це є найефективнішим засобом згрупування пов'язаних **виражень**. По суті, назва, яку ми надаємо **роботі**, слугує назвою для цілої групи **виражень**, в яких реалізується один і той самий результат інтелектуальної чи мистецької творчості (наприклад, *Гамлет, принц Данський (The Tragical Historie of Hamlet, Prince of Denmarke)* Уільяма Шекспіра). Це є *сутність*, визначена як **робота**, тому, що надає нам можливість групувати **вираження** цієї **роботи** (наприклад, усі переклади та видання англійською мовою).

Атрибути роботи

- Назва **роботи**
- Форма **роботи**
- Дата **роботи**
- Інша характерна особливість (будь-яка особливість, що слугує для вирізнення **роботи** від іншої **роботи** з такою ж назвою)
- Призначене закінчення (відображення того, чи **робота** була задумана як така, що має призначене закінчення, чи вона призначена для необмеженого продовження);
- Призначена аудиторія
- Середовище **роботи** (історичне, соціальне, інтелектуальне, мистецьке чи інше середовище, у якому **робота** оригінально задумувалась)
- Засіб виконання (*музична робота*) (наприклад, піаніно, скрипка, оркестр, людські голоси та ін.)
- Позначення номеру (*музична робота*) (серійний номер, номер опусу, номер тематичного покажчика, що відноситься до музичної **роботи** композитора, видавця чи музикознавця)
- Ключ (*музична робота*)
- Координати (*картографічна робота*)
- Рівнодення (*картографічна робота*)

ВИРАЖЕННЯ

Сутність «вираження» – це інтелектуальна чи мистецька реалізація **роботи** у абетково-цифровій чи звуковій формі, у формі музичної чи хореографічної нотації, зображення чи об'єкту, руху тощо, чи у будь-якій комбінації таких форм. **Вираження** – специфічна інтелектуальна чи мистецька форма, яку набуває **робота** кожного разу, коли її реалізують. Наприклад, **вираження** включає конкретні слова, речення, параграфи і т.д., що є результатом реалізації **роботи** у формі тексту або конкретні звуки, вирази і т.д., що є результатом реалізації музичної **роботи**. Коли визначаються межі **вираження**, то не беруться до уваги незначні

аспекти фізичної форми, наприклад, гарнітура (шрифту) і макет сторінки, що не є суттєвими для інтелектуальної чи мистецької реалізації **роботи** як такої.

Якщо **вираження** супроводжується додатками, такими як ілюстрації, ноти, словники тощо, то ці додатки не є невід'ємною частиною інтелектуальної чи мистецької реалізації **роботи**, а розглядаються як окремі **вираження** своїх власних окремих **робіт**.

Оскільки форма **вираження** є невід'ємною особливістю **вираження**, то будь-які зміни у формі (наприклад, від абетково-цифрових записів до проговорених слів) зумовлюють появу нового **вираження**. Тобто, будь-які зміни в інтелектуальному чи мистецькому змісті розглядаються як такі, що можуть бути новим **вираженням**. Незначні зміни, наприклад, в написанні та пунктуації, є нормальними в межах одного й того ж **вираження**.

Робота-1 – *Гамлет, принц Данський (The Tragicall Historie of Hamlet, Prince of Denmarke)*

Уільяма Шекспіра.

Вираження-1 Текст першого видання

Вираження-2 Текст перекладу українською Г. Кочура

Вираження-3 Текст перекладу українською Л. Гребінки

Вираження-4 Текст перекладу російською Б. Пастернака

Вираження-5 Текст перекладу російською Б. Пастернака, проговорений голосом

...

Те, наскільки будуть відрізнятися бібліографічні записи на різні **вираження роботи**, залежатиме від природи самої **роботи**, потреб користувача, які передбачаються, і того, наскільки каталогізатор може коректно та розумно представити **вираження**, що описується. Відмінності у формі **вираження** (наприклад, відмінність між **вираженням роботи** у формі нотованої музики та **вираженням** тієї ж **роботи** у формі записаного звука) будуть відображені у бібліографічному записі, незважаючи на те, якою може бути природа самої **роботи**. Різні **вираження** в тій самій формі (наприклад, виправлені та перероблені версії тексту) будуть ідентифікуватися як різні, бо відмінність бібліографічних даних є очевидною. Це пов'язано з ознакою, яка використана для визначення **прояву**, в якому **вираження** втілене (наприклад, видання). Відмінності, які були б очевидними лише при більш детальному аналізі та порівнянні **виражень** (наприклад, варіації між кількома ранніми текстами *Шекспіровського Гамлета* були б відображені в даних лише, коли природа чи стан **роботи** підтверджено таким аналізом і лише якщо передбачається, що різниця була б важливою для користувачів).

Визначення **вираження** як **сутності** в моделі надає засобам відображення відмінностей у інтелектуальному чи мистецькому змісті, що можуть існувати між двома реалізаціями тієї самої **роботи**. З **вираженням** ми можемо описати інтелектуальні чи мистецькі атрибути конкретної реалізації **роботи** та використовувати відмінності в цих атрибутах для того, щоб позначити відмінності в інтелектуальному чи мистецькому змісті роботи. Визначення **вираження** як **сутності** також дає можливість відобразити взаємозв'язки між різними **вираженнями роботи**.

За допомогою **сутності вираження** можна показати, що інтелектуальний чи мистецький зміст, який втілюється в одному **прояві** є фактично тим самим, що і той, який втілюється в іншому **прояві**. Якщо два **прояви** втілюють один і той самий інтелектуальний чи мистецький зміст, хоча фізичне втілення може відрізнятися, а відмінні між собою атрибути **проявів** можуть приховувати, що зміст є однаковим в обох, ми можемо їх пов'язати через сутність визначену як **вираження**.

Атрибути вираження

- Назва **вираження**
- Форма **вираження** (буквенно-числове позначення, музичне нотування, усне слово, картографічне зображення, фотографічне зображення, скульптура, танець, міміка та ін.)
- Дата **вираження**
- Мова **вираження**

- Інша характерна особливість
- Розширюваність **вираження** (очікування, що **вираження** матиме додатковий інтелектуальний чи мистецький зміст, доданий до нього (наприклад, **вираження**, що складається з однієї частини з часом розширюватиметься сегмент за сегментом, випуск за випуском тощо))
- Видозмінюваність **вираження** (очікування, що інтелектуальний чи мистецький зміст **вираження** буде змінено чи виправлено, (наприклад, проект чи проміжний звіт, довідник, що, як очікується, буде періодично поновлюватися))
- Об'єм **вираження**
- Резюмування змісту (анотація, резюме, перелік заголовків розділів, пісень і т.д.)
- Середовище **вираження** (історичне, соціальне, інтелектуальне, мистецьке чи інше середовище, в якому **вираження** було реалізоване)
- Критичні відгуки на **вираження**
- Обмеження на **вираження** (обмеження доступу чи використання **вираження**, наприклад, пов'язане з авторським правом)
- Зразок (модель) послідовності (*серіальне видання*) (форма, передбачена для позначення томів, випусків тощо та/або дати для окремих одиниць серіального видання, (наприклад, том ..., випуск ..., №... тощо))
- Очікувана регулярність випуску (*серіальне видання*)
- Очікувана частота випуску (*серіальне видання*)
- Тип партитури (*музичний нотований матеріал*)
- Засіб виконання (*музичний нотований матеріал чи записаний звук*)
- Масштаб (*картографічне зображення/об'єкт*)
- Проекція (*картографічне зображення/об'єкт*)
- Техніка представлення (*картографічне зображення/об'єкт*) (наприклад, анагліфія, діаграмами, малюнками тощо)
- Представлення рельєфу (*картографічне зображення/об'єкт*) (наприклад, контури, штриховка, тушування тощо)
- Геодезичні, вертикальні виміри та виміри сітки координат (*картографічне зображення/об'єкт*)
- Метод записування (*зображення дистанційного збору даних*) (наприклад, багатозональне фотознімання, інфрачервона рядкова розгортка, SLAR тощо)
- Особлива характеристика (*зображення дистанційного збору даних*) (наприклад, висота та позиція сенсора, позиція платформи, категорія та назва супутника, якість зображення тощо)
- Техніка (*графіка чи проектоване зображення*) (наприклад, гравірування, анімація, 3D тощо)

ПРОЯВ

Сутність «прояв» - це фізичне втілення **вираження роботи**. **Прояв** охоплює широкий діапазон матеріалів: рукописи, книжки, періодику, карти, постери, звукові записи, фільми, відеозаписи, CD-ROMи і т.п. Як *сутність*, **прояв** представляє собою всі фізичні об'єкти, які мають однакові ознаки, і відносно інтелектуального змісту, і відносно фізичної форми.

Коли **робота** реалізована, кінцеве **вираження роботи** може бути фізично втілене на/чи в носії, такому як папір, аудіострічка, відеострічка, полотно, гіпс, метал, мармур і т.д. Таке фізичне втілення й складає **прояв роботи**. Інколи, як **прояв роботи** може бути виготовлено єдиний фізичний **примірник** (наприклад, авторський рукопис, касета, записана для усного історичного архіву, оригінал живопису і т.п.). В інших випадках, для широкого розповсюдження виготовляється багато **примірників**. Тоді процес виготовлення включає видавця, продюсера, розповсюджувача, які відповідають за цей процес. Іноді може бути зроблена обмежена кількість копій оригінального **примірника**, призначена для конкретного дослідження (наприклад,

дублювання оригінального запису частини музичного твору) чи збереження (цифрова копія авторського оригінального машинопису, записана на CD-ROM). Незалежно від мети виготовлення (широке розповсюдження – у випадку публікації, чи обмежене – у випадку виготовлення копії для конкретного дослідження), набір виготовлених копій у кожному з випадків є **проявом**.

Усі виготовлені копії, що складають частину одного набору є копіями одного й того ж **прояву**. Розмежування **проявів** базується і на інтелектуальному змісті, і на фізичній формі. Якщо процес виготовлення спричиняє зміни фізичної форми, то результатом стає новий **прояв**. Зміни фізичної форми включають: зміни, що порушують ознаки вигляду (наприклад, зміни зовнішнього вигляду, розміру шрифту, розміщення сторінок і т.п.), зміни фізичного носія (наприклад, зміни з паперу на CD-ROM), зміни в упаковці (наприклад, з касети на картридж, як контейнер для стрічки). У випадку, коли процес виготовлення включає видавця, продюсера, розповсюджувача і т.п., а зміни, що пов'язані з публікацією, реалізацією і т.д. (зміни видавця, порядку роботи на ринку тощо) відображено в продукті, то продукт може бути представлений новим **проявом**. Чи то процес виготовлення зумовлює зміни, доповнення, вилучення і т.п., що впливають на інтелектуальний або мистецький зміст чи ні, результатом є новий **прояв**, як втілення нового **вираження роботи**.

Робота-1 *Сонячна машина* Володимира Винниченка

Вираження-1 Оригінальний текст, названий Сонячна машина

Прояв-1 Книжка, видана у 1989 році у видавництві «Дніпро»

Робота-1 *Фауст (Faust)* Йогана Вольфганга Гете

Вираження-1 Оригінальний текст німецькою мовою

Прояв-1 Книжка, видана у 1970 році у видавництві «P-Reclam»

Прояв-2 Нове переглянуте видання (New durchgesehene Ausg.), видане у видавництві «P-Reclam» 1986 року.

Вираження-2 Переклад тексту українською мовою Миколи Лукаша

Прояв-1 Книжка видана у видавництві «Фоліо» у 2003 році

Вираження-3 Текст перекладу українською мовою, проговорений голосом

Прояв-1 Звуковий запис на аудіокасеті

Прояв-1 Звуковий запис на CD-ROM

Спеціальні або ненавмисні зміни в процесі виготовлення зумовлюють новий **прояв**. Зміни, що відбуваються в окремій копії після процесу виготовлення (наприклад, втрата сторінок, оправи тощо) не зумовлюють новий **прояв**. Така копія розглядається як окремий екземпляр, тобто **примірник прояву**, що відрізняється від виготовленої копії.

Визначення **прояву** як **сутності**, дає можливість називати та описувати повний набір **примірників**, як результат окремої дії фізичного втілення чи виготовлення. **Сутність прояв** слугує для опису особливостей всіх копій конкретної публікації, редакцій тощо, а також опису унікальних творів, таких як рукописи, оригінальні картини тощо.

За допомогою **сутності прояв** ми можемо описати фізичні особливості набору **примірників** і особливості, які пов'язані з виготовленням та розповсюдженням цього набору **примірників**, що можуть бути важливими факторами, які дозволяють користувачам вибирати **прояв**, який відповідає їхнім фізичним потребам та обмеженням і визначити та отримати копію цього **прояву**.

Сутність прояв також дає можливість встановлювати взаємозв'язки між окремими **проявами роботи**. Взаємозв'язки між **проявами** використовуються для розпізнавання, наприклад, особливої публікації, що використовувалася для створення репродукції.

Робота-1 До історії українського вертепу 18 ст. Івана Франка.

Вираження-1 Оригінальний текст українською мовою

Прояв-1 Книжка, видана у 1906 році Науковим товариством ім. Шевченка

Прояв-2 Репринтне видання 1991 року книжки, виданої у 1906 році Науковим товариством ім. Шевченка

Атрибути прояву

- Назва прояву
- Дані про відповідальність
- Видання (редакція)/позначення випуску
- Місце публікації/розповсюдження
- Видавець/розповсюдjuвач
- Дата публікації/розповсюдження
- Виробник
- Відомості про серію
- Форма носія
- Об'єм носія
- Фізичний матеріал
- Режим захоплення (метод, що використовується для записування нотації, звуку чи зображень при виготовленні **прояву** (наприклад, аналоговий, акустичний, електричний, цифровий, оптичний тощо))
- Розміри носія
- Ідентифікатор **прояву** (наприклад, ISBN)
- Джерело комплектування/ авторизація доступу
- Умови доступності (наприклад, «вільно для членів організації» чи ціна, за якою **прояв** можна придбати)
- Обмеження доступу на **прояв**
- Шрифт (*друкована книжка*)
- Кегль шрифту (*друкована книжка*)
- Фальцювання (філіація) (*книжка, написана від руки друкованим шрифтом*)
- Звірка (*книжка, написана від руки друкованим шрифтом*) (звірка відображає послідовність збирання зошитів у книгу відповідно до сигнатур, зазначених на кожному зошиті (наприклад, чотири зошити мають сигнатури від А до D))
- Статус видання (*серіальне видання*) (наприклад, поточна публікація чи видання, що припинило своє існування)
- Нумерація (*серіальне видання*)
- Швидкість програвання (*звуковий запис*)
- Ширина канавки (*звуковий запис*)
- Тип нарізання (*звуковий запис*) (напрямок, в якому канавки нарізані на диски чи циліндр (наприклад, поперечний, вертикальний тощо))
- Конфігурація стрічки (*звуковий запис*) (кількість доріжок на звуковій стрічці)
- Тип звуку (*звуковий запис*) (наприклад, монофонічний, стереофонічний тощо)
- Особлива характеристика відтворення (*звуковий запис*) (наприклад, NAB, DBX, Dolby тощо)
- Колір (*зображення*)
- Кратність зменшення (*мікроформа*)
- Полярність (*мікроформа чи візуальний проєктований матеріал*)
- Генерація (*мікроформа чи візуальний проєктований матеріал*)
- Формат представлення (*візуальне проєктування*) (наприклад, широкий екран, Beta, VHS тощо)

- Вимоги до системи (*електронний ресурс*)
- Характеристики файлу (*електронний ресурс*)
- Метод доступу (*електронний ресурс віддаленого доступу*) (наприклад, Internet, World Wide Web)
- Адреса доступу (*електронний ресурс віддаленого доступу*) (URL ресурсу)

ПРИМІРНИК

Четверта *сутність*, визначена в моделі – «*примірник*». *Примірник* – це окремий екземпляр *прояву*. Сутність *примірник* є конкретною сутністю. У більшості випадків – це одиничний фізичний об'єкт (наприклад, копія односторонньої монографії, одиночна аудіокасети тощо). Однак, є випадки, коли *сутність примірник* містить більше ніж один фізичний об'єкт (наприклад, монографія, випущена як два окремо опрацьовані томи, запис випущений на трьох окремих компакт-дисках і т.п.).

Примірник, що ілюструє *прояв*, як і сам *прояв*, визначається на основі інтелектуального змісту та фізичної форми. Однак, можуть відбуватися зміни від одного *примірника* до іншого, навіть якщо ці *примірники* відображають один і той самий *прояв*. Це відбувається, коли такі зміни зумовлені результатами зовнішніх дій, які мають на меті виготовлення *прояву* (наприклад, пошкодження після того, як *примірник* був виготовлений тощо.)

Робота-1 *Берестечко* – історичний роман Ліни Костенко.

Вираження-1 Оригінальний текст українською мовою

Прояв-1 Книжка, видана у 1999 році у Києві видавництвом «Український письменник»

Примірник-1 Екземпляр з автографом автора

Сутність, визначена як *примірник*, дозволяє вирізнити окремі копії *прояву* та описати особливості, які є унікальними для такої окремої копії та трансакції цієї копії (наприклад, книговидача тощо). За допомогою *сутності примірник* можна також установлювати взаємозв'язки між окремими копіями *проявів*.

Атрибути примірника

- Ідентифікатор *примірника* (наприклад, баркод, колекція розміщення тощо)
- Фінгерпринт
- Походження *примірника* (запис про попереднього власника)
- Позначки/написи
- Історія виставок
- Стан *примірника* (наприклад, втрачені сторінки, вицвілі малюнки)
- Історія обробки (обробка, яка застосовувалася до *примірника*, наприклад, нейтралізація кислоти, реставрація; деталі обробки, наприклад, використано хімічний розчин; дати, коли була проведена обробка)
- План обробки (план обробки *примірника* на майбутнє, наприклад, хімічне чищення, включно з деталями та датами)
- Обмеження доступу до *примірника*

ОСОБА

Сутність, визначена в моделі як «*особа*» включає як живих індивідуумів, так і тих, що померли.

Особа-1 Тарас Шевченко

Особа-2 Анатоль Франс

Особа-3 Юрій Андрухович

Особа-4 Петро Чайковський
Особа-5 Богдан Хмельницький
...

У цьому дослідженні *особи* розглядаються як *сутності* лише у зв'язку зі створенням чи виконанням *роботи* (наприклад, як автори, композитори, митці, редактори, перекладачі, режисери тощо) чи предметом *роботи* (наприклад, як предмет біографічної чи автобіографічної *роботи* тощо).

Визначена сутність *особа* дозволяє називати та ідентифікувати індивідуума, незалежно від того, як саме його ім'я з'являється у будь-якому окремому *вираженні, прояві* чи *роботі*. Визначення *особи* як *сутності* також дозволяє установлювати взаємозв'язки між окремою *особою* та *роботою* чи *вираженням роботи*, за яке ця *особа* може відповідати, чи між *роботою* і *особою*, яка є предметом *роботи*.

Атрибути особи

- Ім'я *особи*
- Дати (наприклад, дата народження та смерті)
- Титул (звання) *особи* (наприклад, Сер, майор, митрополит тощо)
- Інше позначення, що асоціюється з *особою* (наприклад, Ш, Грозний тощо)

ОРГАНІЗАЦІЯ

Шоста *сутність*, визначена в моделі – «*організація*», що є інституцією чи групу індивідуумів та/або інституцій, які діють як об'єднання. *Сутність організація* охоплює інституції чи групи індивідуумів та/або інституцій, які можна розпізнати під окремою назвою, включно з групами, об'єднаними певною метою та групами, що створені як заходи, конференції, конгреси, експедиції, виставки, фестивалі тощо. Ця *сутність* також охоплює організації, які діють як територіальні адміністрації (наприклад, виконавчі органи влади, що функціонують на певній території, як то федерація, регіон, область, локальні населені пункти тощо). *Сутність організація* охоплює як діючі організації та групи, так і ті, що вже не існують.

Організація-1 Музей історії Запоріжжя
Організація-2 Одеський державний філармонійний оркестр
Організація-3 Міжнародний конгрес українців
...

У цьому дослідженні *організації*, так само, як і *особи*, розглядаються як *сутності* лише у зв'язку з їх участю у створенні або виконанні *роботи* (наприклад, як спонсори, організатори та ін.) чи предметом *роботи* (наприклад, предмет історії тощо). *Сутність організація* дозволяє називати та ідентифікувати інституцію чи групу незалежно від того, як саме назва інституції чи групи представлена у будь-якому окремому *вираженні, прояві* чи *роботі*. Те, що *організація* визначена як *сутність*, також дозволяє встановлювати взаємозв'язки між окремою *організацією* і *роботою* чи *вираженням роботи*, за яке ця *організація* може відповідати, або між *роботою* і *організацією*, яка є предметом *роботи*.

Атрибути організації

- Назва організації
- Число, що асоціюється з організацією (наприклад число, що позначає порядковість конференції)
- Місце, що асоціюється з організацією
- Дата, що асоціюється з організацією
- Інше позначення, що асоціюється з організацією (наприклад, Inc., Ltd., музична група тощо)

ПОНЯТТЯ

Сутність «**поняття**» – це абстрактне поняття чи ідея. **Поняття** охоплює широкий ряд абстракцій, що можуть бути предметом **роботи**: галузь знань, дисципліни, течії (школи) філософії, релігії та ін., теорії, процеси, техніки, практики тощо. За своєю природою, **поняття** може бути широким чи конкретно визначеним і точним.

Поняття-1 Економіка
Поняття-2 Романтизм
Поняття-3 Християнство
....

У цьому дослідженні **поняття** розглядаються як *сутності* лише, як предмет **роботи** (наприклад, як предмет філософських теорій чи критичних течій та ін.). Сутність **поняття** дозволяє називати та ідентифікувати **поняття**, незалежно від того, як наявність, відсутність чи форма назви цього **поняття** представлені у будь-якому окремому **вираженні чи прояві роботи**. Визначення **поняття** як *сутності* також дозволяє встановлювати взаємозв'язки між **роботою і поняттям**, що є предметом **роботи**.

Атрибути поняття

- Термін для **поняття** (слово, фраза чи група символів, що використовується, щоб назвати чи позначити **поняття** (наприклад, економіка, екзистенціалізм, радіаційна активність тощо)). **Поняття** може позначатися більше ніж одним терміном чи більше ніж однією формою терміна. Організація, що створює бібліографічні записи, зазвичай, обирає як уніфікований заголовок один термін серед усіх, що позначають одне **поняття**. Усі інші можуть розглядатися як варіантні терміни для **поняття**).

ОБ'ЄКТ

Сутність «**об'єкт**» – це матеріальна річ. Ця *сутність* охоплює широкий ряд матеріальних речей, що можуть бути предметом **роботи**: живі та неживі об'єкти, що зустрічаються в природі; нерухомі та рухомі об'єкти, створені людиною. Це можуть бути, як існуючі об'єкти, так і ті, що вже неіснують.

Об'єкт-1 Будинок із химерами
Об'єкт-2 Титанік
...

У цьому дослідженні *сутності об'єкти* розглядаються лише як предмет **роботи** (наприклад, як предмет наукового дослідження тощо). Сутність **об'єкт** дозволяє називати та ідентифікувати **об'єкт**, незалежно від того, як наявність, відсутність чи форма назви цього **об'єкта** представлені у будь-якому окремому **вираженні чи прояві роботи**. Визначення **об'єкту** як *сутності* також дозволяє встановлювати взаємозв'язки між **роботою і об'єктом**, що є предметом **роботи**.

Атрибути об'єкта

- Термін для **об'єкта** (слово, фраза чи група символів, що використовується, щоб назвати чи позначити **об'єкт** (наприклад, будинок, корабель, дерево тощо)). **Об'єкт** може позначатися більше, ніж одним терміном чи більше, ніж однією формою терміна. Організація, що створює бібліографічні записи, зазвичай, обирає як уніфікований заголовок один термін серед усіх, що позначають один **об'єкт**. Усі інші можуть розглядатися як варіантні терміни для **об'єкта**).

ПОДІЯ

Дев'ята *сутність*, визначена в моделі, «**подія**» – це захід, акція чи випадок. Ця *сутність* охоплює широкий ряд заходів, акцій чи випадків, що можуть бути предметом **роботи**: історичні події, епохи, періоди часу тощо.

Подія-1 Битва під Берестечком

Подія-2 Епоха Відродження

Подія-3 Правління Бурбонів

...

У цьому дослідженні *сутності події* розглядаються лише як предмет **роботи** (наприклад, як предмет історичних досліджень, живопису та тощо). *Сутність подія* дозволяє називати та ідентифікувати **подію**, незалежно від того, як наявність, відсутність чи форма назви цієї **події** представлені у будь-якому окремому **вираженні** чи **прояві роботи**. Визначення **події** як *сутності* також дозволяє встановлювати взаємозв'язки між **роботою** і **подією**, що є предметом **роботи**.

Атрибути події

- Термін для **події** (слово, фраза чи група символів, що використовується, щоб назвати чи позначити **подію** (наприклад, Бій під Крутами, Полтавська битва тощо). **Подія** може позначатися більше, ніж одним терміном чи більше, ніж однією формою терміна. Організація, що створює бібліографічні записи, зазвичай, обирає як уніфікований заголовок один термін серед усіх, що позначають одну **подію**. Усі інші можуть розглядатися як варіантні терміни для **події**).

МІСЦЕ

Десята *сутність*, визначена в моделі, «**місце**», – це розміщення (розташування). Ця *сутність* охоплює широкий ряд розміщень: наземних та позаземних, історичних та сучасних географічних об'єктів та геополітичних юрисдикцій.

Місце-1 Україна

Місце-2 Говерла

Місце-3 Чорне море

...

У цьому дослідженні *сутності місця* розглядаються лише як предмет **роботи** (наприклад, як предмет карти, атласу, путівника, дослідження тощо). *Сутність місце* дозволяє називати та ідентифікувати конкретне **місце**, незалежно від того, як наявність, відсутність чи форма назви цього **місця** представлені у будь-якому окремому **вираженні** чи **прояві роботи**. Визначення **місця** як *сутності* також дозволяє встановлювати взаємозв'язки між **роботою** і **місцем**, що є предметом **роботи**.

Атрибути місця

- Термін для **місця** (слово, фраза чи група символів, що використовується, щоб назвати чи позначити **місце** (наприклад, Київ, Дніпро тощо). **Місце** може позначатися більше, ніж одним терміном чи більше, ніж однією формою терміна. Організація, що створює бібліографічні записи, зазвичай, обирає як уніфікований заголовок один термін серед усіх, що позначають одне **місце**. Усі інші можуть розглядатися як варіантні терміни для **місця**).

СУКУПНІСТЬ та СКЛАДОВА СУТНОСТЕЙ

Приклади, що ілюструють *сутності робота, вираження, прояв і примірник* представляють їх, головним чином, як інтегральні одиниці. Наприклад, *Ромео і Джульєтта* Шекспіра як приклад *роботи*, окреме виконання *Лускунчика* Чайковського як *вираження* і т.п. Структура моделі, однак, дозволяє так само, як подаються *сутності*, що розглядаються як інтегральні одиниці, подати сукупність та складову *сутностей*. Наприклад, *робота* може представляти сукупність окремих *робіт*, об'єднаних разом редактором чи укладачем у форму антології, набір окремих монографій, зведених разом видавцем у формі серії, чи колекцію приватних документів, організованих через архів як окремий фонд. Окрім того, *сутність робота* може представляти окрему інтелектуальну чи мистецьку складову більшої *роботи*, таку як частина звіту, сегмент карти, стаття журналу тощо. У цій моделі *сутності* на сукупному чи складовому рівні діють так само, як *сутності* на рівні інтегральної одиниці. Вони визначені у тих самих термінах, мають однакові особливості та пов'язані одна з одною тим самим шляхом, що і *сутності* на рівні інтегральної одиниці.

Робота-1 *Христос і Антихрист: трилогія* Дмитра Мережковського

Робота-1.1 *Смерть богів (Юліан відступник)* Дмитра Мережковського

Робота-1.2 *Антихрист (Петро й Олексій)* Дмитра Мережковського

Робота-1.3 *Воскреслі боги (Леонардо да Вінчі)* Дмитра Мережковського

Робота-1 *Гуманістична психологія* за редакцією Романа Трача та Георгія Балла.

Робота-1.1 Том 1: *Гуманістичні підходи в західній психології 20 ст.*

Робота-1.2 Том 2: *Психологія і духовність : (Світоглядні аспекти гуманістично зорієнтованих напрямів у сучасній західній психології)*

Робота-1.3 Том 3: *Нові перспективи гуманістичної теорії і практики в сучасній західній психології.*

Вираження-1 Авторські тексти, відредаговані до видання як навчальний посібник

Прояв-1 Друковане видання, видане у 2001 році у видавництві “Пульсари” у трьох томах

Прояв-1.1. Том 1 (345 сторінок)

Прояв-1.2. Том 2 (246 сторінок)

Прояв-1.3. Том 3 (379 сторінок)

Як підсумок до цієї статті варто зазначити, що у наступних розділах звіту детально розглянуто **взаємозв'язки між сутностями, користувачькі завдання та представляються функціональні вимоги до бібліографічних записів національних бібліографій**. Коротко це описано на початку, але, безперечно, має бути предметом окремого розгляду. Ця ж робота мала на меті детально показати та пояснити *сутності* моделі FRBR та їх *атрибути*. Вивчення та застосування на практиці моделі FRBR у бібліотеках, напевно, зможе слугувати виконанню місії та основного завдання будь-якої бібліотеки чи інформаційної служби: якісне, швидке та зручне задоволення потреб користувачів.

Джерела

1. Functional requirements for bibliographic records [electronic resource] : final report / IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records — München : K.G. Saur, 1998. — viii, 136 p. — (UBCIM publications ; new series, vol. 19). — ISBN 978-3-598-11382-6. — Mode of access: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.pdf>. — Title from screen.
2. Functional requirements for bibliographic records [electronic resource] : final report : approved by the Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing, September 1997 / IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records. — 2008. — As amended and

corrected through, February 2008. – Mode of access: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.pdf> .
– Title from screen.